List 3.

NOVICE

Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. januarija 1878.

Obseg: Razglas prodaje murbovih dreves. — Gospodarske novice. — Odgovor na vprašanje zarad sušenja mesá. — Kaj hočemo z gospodarskim učiliščem? — Turki pred Dunajem leta 1529. (Dalje.) — Jezičnik. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas prodaje murbovih dreves.

Iz vrta družbe kmetijske Kranjske se na prodaj ponuja ne le Kranjskim murborejcem, temuč tudi murborejcem sosednih deželá 1800 murbovih dreves, 5—10 let starih, 10—12 čevljev visocih z lepimi kronami, pod sledečimi pogoji:

a) Če kdo le malo dreves kupiti želi, plača drevo po različni starosti in lastnosti po 5—15 krajc.; kdor pa jih veliko kupi, dobí jih pa še veliko cenejše;
b) koj ko se drevesca vzemó, se morajo tudi plačati;
c) kupec mora na svoje stroške drevesa izkopati dati in na svoj dom pripeljati;
d) zadnji čas do sv. Jožefa se morajo drevesa iz vrta vzeti.

Malo premožne soseske in pa ljudske šole na Kranjskem dobijo dreves, če za-nje prosijo, brezplačno, le stroške za izkopanje in odposlanje morajo povrniti.

Kdor imenovanih dreves za plačilo ali pa tudi brezplačno dobiti želi, naj se s pismom ali besedo obrne do pisarnice družbe kmetijske.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 10. januarija 1878.

Gospodarske novice.

* *Zavoljo goveje kuge v Srbiji* ne smejo goveda, goveje kože in kar je druzega govejega, ne na Ogerško, Hrvaško, Štajarsko, Kranjsko in nikamur drugam v naše cesarstvo.

* V Vrhovcu, neki vasi blizo Zagreba, je te dni krava nekega gospodarja storila 4 živa teleta. Ker se Hrvati, razžaljeni s tem, da jim je Ogerska vlada le pod tem pogojem podpore za razstavo dovolila, da vse razstavljene Hrvaške stvarí morajo imeti tudi magjarski napis, ne udeležijo Parižke razstave, je neki šaljivec nasvetoval, naj lastnik to čudarodovitno kravo pošlje razstavni komisiji v Pešt, da jo z magjarskim napisom pošlje v Pariz.

Odgovor na vprašanje o sušenji mesá.

„Novice“ so v zadnjem listu vprašale: kako na Krasu, Ipavi itd. sušijo svinjino. Na to jim odgovorim sledeče:

Resnica je, da je suho svinjsko mesó v Ipavi, na Krasu itd. bolje kakor v Ljubljani ali na Gorenjskem, in zato marsikdo misli, da Gorenci suhega mesá napravljati ne znajo. A to ni tako. Pripravljanje suhega mesá je povsod enako, samo sušenje je različno. Ipavci obesijo mesó na tak kraj, kjer le malo dima do njega pride, zakaj tam ga ne suši samo dim, ampak tudi suhi zrak, to je, burja, katera celo zimo po Ipavi razsaja. Gorenjec je pa zastran vlažnega zraka, ki ga celo zimo ima, prisiljen, mesó na samem močnem dimu sušiti; ako bi tega ne storil, bi se mu gotovo svinjina spridila. Gorenjska svinjina je torej preveč sparjena in okajena, česar pa niso Gorenjci krivi, ampak njih kraj.

Nekdo, ki je bil več let na Ipavskem.

Kaj hočemo z gospodarskim učiliščem?

Pod tem naslovom je „Primorac“ unidan prinesel članek, ki razpravlja razmere gospodarsko-gozdarskega učilišča v Križevcu na Hrvaškem. Ker smo mi Slovenci zmirom željno svoje očí obračali na to šolo, nadjaje se, da pride do one veljave, ki bode tudi naše sinove vabila v ta zavod, ki v narodovem jeziku predava učencem predmete gospodarstva in gozdarstva, nas je osupnila „Primorčeva“ statistika učencev Križevskega učilišča, ki veliko novcev stane deželo, pa nikakor ne zadostuje nalogi svoji, tako, da število učencev čedalje bolj pojéma. Leta 1865. — pravi — bilo je v 2. gospodarskem tečaji 10 učencev, leta 1866. bili so 3, 1868. leta 6, 1874. leta 3, 1875. leta 4, lani pa 3. To je „Primorcu“ dokaz, da je treba resno misliti na prestroj Križevskega učilišča, ker nikdo trditi ne more, da bi Hrvatska ne potrebovala umnih gospodarjev, ki se izučijo v dobro vredjenem učilišču. Ker se nam nasveti „Primorčevi“ temeljiti zdijo in taki, da bi ozdravili bolno učilišče Križevsko, pa ti nasveti tudi nam kažejo pot, po kateri bi se na Kranjskem „mutatis mutandis“ dala v Ljubljani osnovati kmetijsko-gozdarska šola z manjšimi stroški, kakor je dozdaj nameravana bila, zato naj zvedó tudi naši bralci, kar „Primorac“ nasvetuje:

Izpoznavši vzroke bolezni gospodarskega učilišča,

skušati hočemo jej poiskati leka. Morebiti bi se zlù najprej prišlo v okom, ako bi se viši oddelek gospodarsko-gozdnarskega učilišča naslanjal na vseučilišče ali vsaj nekako ž njim se združil. Tako bi se gotovo doseglo dvoje: z manjšimi troški izvrstnejši učitelji in veče njih število, zatorej ravno to, česar potrebujemo.

Računajmo, da Križevski zavod stane deželo na pr. vsako leto 30.000 gold. Odbijmo od te vsote 10.000 gold. za kmetijsko šolo, ostaje dakle za gospodarsko gozdarski nauk 20.000 gold. Za to vsoto bi se moglo ustanoviti 15 novih učiteljskih služeb (profesur, docentur, prve za glavne predmete, a druge za posamezne oddelke, na pr. sadjerejo, bučelarstvo itd.). S tolikimi stolicami bi se mogel do dobra napolniti na našem vseučilišču matematično prirodoslovni odsek, a ko bi se še iz omenjene vsote osnovala stolica za anatomijo, fizijologijo in farmakognozijo, bilo bi to od ene strani sredstvo za farmacevtiški tečaj, in od druge dveletni tečaj za prihodnjo lekarsko fakulteto. Za samo kmetijstvo in gozdarstvo napravile bi se 3—4 stolice, kajti tega, česar se sedaj prva leta učé v Križevskem zavodu, to se vse bolje razlaga v viši realki ali gimnaziji. Kedor dovrši ta zavoda, mogel bi se zatorej neposredno lotiti samega kmetijstva in v dveh letih se naučiti njegovih oddelkov, in za vse to bi našli najboljših moči, katere imamo. A pri tem bi trebalo vzeti prirodopisni nauk v načrt, da bi se ga mogel vsak mlad gospodar ali lekar redno naučiti, kolikor mu treba, a posebnosti naj bi se prepuščale onim, ki se posebe želé posvetiti kateri teh strok. — Za potrebna gospodarska (kmetijska) podučavanja naj bi služila šolska razstava in poskušališče gospodarskega društva, pa tudi Maksimira; za gozdarski poduk pa pa gozdi mesta Zagrebškega.

Sedaj se še vpraša, bi se li s tako uredbo več in bolj širilo gospodarsko izobraženje? — Sedanji učenci kmetijske šole Križevske so največ štipendisti, ti bi zatorej vsi radi šli v Zagreb, posebno, ako se jim pregleda zrelostna preskušnja, kakor na nekaterih nemških vseučiliščih, na priliko, v Halli, Göttingenu itd., in kar veljá tudi farmacevtom. — Ta predavanja bi slušali tudi razven tega oni pravniki, kateri imajo kako premoženje, potem oni, ki se želé posvetiti národnemu gospodarstvu in upravi; dalje isti bogoslovci, kateri mislijo postati župniki in učiteljski pripravniki. Tudi, ako bi imeli izvrstne profesorje, gotovo bi še stareji prijatelji gospodarstva hodili jih poslušat, kajti nauk o gospodarstvu ni samo zeló koristen, temveč tudi jako zanimiv. Se ve, da bi tamkaj vsi vseh strok gospodarskih se ne naučili, ampak samo one, katere jih najbolj zanimajo. A to je tudi res muka na takem zavodu, kakor je Križevski, kjer se je učencem učiti vsega, da si tega ne bodo nikdar potrebovali.

Mnogi bodo mislili, da je predlagano prestrojenje Križevskega zavoda samo moja domišljava, brez istinite podlage, brez izkušenega potrdila. Ravno nasprotje veljá, ravno združenje gospodarskih učilišč z vseučiliščem in tehniko se vse bolje obnaša na Nemškem, tako, da na enako združenih zavodih raste število učencev, a na samostojnih pada. V dokaz temu samo nekoliko primer.

V Giessenu, Lipsiji itd. predavajo posamezni profesorji nauk o gospodarstvu (kmetijstvu) tako, kakor druge znanosti; a na drugih vseučiliščih smatra se gospodarstveni nauk kakor poseben oddelek vseučilišča ali tehnike in se posebe pozivlje. V Braunschweigu in Karlsruhe so združene s politehniko: „Fachschule für Land- und Forstwirthschaft"; profesorji tehnike v Stuttgartu podučujejo tudi na akademiji gospodarski v Hohenheimu. — Poleg vseučilišča v Halli je „seminar gospodarski", a Göttingskemu vseučilišču je dodana „gospodarska akademija". Navedeno učilišče ima posebnega ravnatelja, ki je ob enem tudi profesor gospodarstva. In pri Berolinskem vseučilišču je tudi poseben gospodarsk oddelek. Gospodarska akademija v Poppelsdorfu je združena z vseučiliščem v Bonnu. O viši Dunajski šoli gospodarski govorí se ravno tako in misli sploh, da se združi z ondašnjo politehniko.

Takega se dogodí še več; a že teh primer je dovolj, ki dokazujejo, da preustrojenje Križevskega gospodarskega učilišča po navedenem predlogu ne bilo bi napačno.

In ako se prerodí Križevsko učilišče, ostajala bode lepa vsota, namenjena njemu. Tako na priliko bi stalo preustrojenje v Križevcu 50.000 gold., kako bi se ta denar koristnejše naložil?

V naši domovini je razen kmetijstva še eden tudi tako imeniten stan, za katerega so do sedaj še prav nič storilo ni. Obrtniški je ta stan, kateri, popolnem razvit je najboljša podloga in podpora gospodarstvu, ker mu daje najizvrstnejših pomočnikov (dobrega orodja in strojev) in najgotovejših trgovcev. Temu se prišteva še izvanredna sposobnost hrvatskega národa (osobito v nekaterih krajih, na priliko v Primorju, Zagorju, Požegi itd.) za nekatere stroke obrtstva, ki bi se z malo ukovno podporo lepo razvile in razcvele, a sedaj samo po kotih medlevajo. Kako se to doseže? Te dni je načrtal naš slavni mecên v pismu do svojega prijatelja (tiskanem v „Obzoru") z živimi barvami silno potrebo risalnice (Zeichnungsschule); ta potreba bi se morala dopolniti s predlogom, da se ustanovi obrtniška šola (Gewerbeschule), kakoršnih ima vsaka napredna država, katerim je nalog ne ustanovljanje velikih fabrik, ampak primerno podučevanje manjših obrtnikov, da se mogó skušati z inimi mojstri. Kako bi se uredila taka učilnica, se tu ne more razlagati. Na vsak način bi se moglo z drobtinami, padajočimi od gospodarske mize, priskočiti v pomoč naši zapuščeni obrtnosti. Bog daj, da nam novo leto nakloni takih darov!

Zgodovinske stvari.

Turki pred Dunajem leta 1529.

Priredil M. Molek.

(Dalje.)

21. dne septembra naznanjala je divja prav zverinska druhal Mihala Oglu-a svoj prihod s požiganjem; videle so se pri sv. Marksu, ko so predmestja Dunajska zapaljena po domačinih gorela s svitlim plamenom. Samo velikih hiš brez manjših poslopij bilo je nad 800, med temi: mestna bolnišnica pred „Koroškimi vrati", hiše gospej pred „cesarskimi vrati", cerkev in bolnišnica v Fischerdörfel-u in na Alzu, prelepi Klosterneuburški dvor s kapelico. Žalosten pogled, — razvalina povsod in zopet le razvalina!

Strelnega orodja je bilo v mestu le 72 topov, veče in manjše mere, vrh tega še 300 lahkih topov raznega imena in razne vrednosti. Poljske kače (neke baže topovi, ki pa niso več v rabi) pripravile so v stolpe in na druge pripravne kraje velikih hiš in visokih poslopij, nastavili jih pri sv. Jakobu, sv. Klari in pri samostanu dominikanov. Proti Verdu (Verd) in Donavi bil je prostor najmanj utrjen in vhod v veliki daljavi prost.

Še 25. dne septembra prišli ste dve krdeli Nirenberžanov in Augsburžanov v mesto, med poslednjimi tudi znani vojskovodja Šmalkaldiške zveze, Boštijan Schertlein; prišli ste z zastavami in godbo na ve-

liko radost Dunajčanom; zato so ji pa tudi sprejeli z nepopisljivim veseljem.

Na poti so srečali med Tulnom in Trasmaurom na severozapadni strani od Dunaja veliko trumo begunov bogatih hiš; peš bilo jih je do 5000, na vodi kakih 3000. Za temi nesrečneži prihruli so drugi dan Turki in Tatari, oropali jih in poklali neusmiljeno! — Reči se sme, da je bil v zadnjih šestih tednih pokončan nad tretji del lepega svetá pod Anižo.

Turški „čajkisti", po tedajnih zapisnikih zvani „naserci" ali „nasadisti" so prebredli Donavo pri Heinburgu, na vshodni strani Dunaja od Požuna sem, požgali Ort, grajščino starega Salma, ter sklenili, ker jih je bilo grozno število, vreti na obeh straneh Donave proti Dunaju in zapreti ga od vseh krajev; namerovali so še več: s požiganjem in ropanjem ostrašiti še Čehe in Moravce, da ne bi Dunajčanom prišli na pomoč. Prepozno prišel je junaški Salm rešit svoje imetje, vendar pa je še bil s svojimi zvestimi vojaki za Turke pravi morivni angelj, posekal ali v vodo pometal je vse, kar je bilo Turka čez Donavo prišlo. Turek imel je tako dovolj, vdrugič ni poskušal več čez Donavo priti. Salm je prav s tem pripomogel, da je severna stran še dalje odprta ostala, od kodar so Dunajčanje še vedno pomoči dobivali.

Sovražnikove trume so se že valile proti Dunaju; vse je bilo zdaj na tem, da bi se starodavno zidovje krepko branilo in kako naj bi se razpostavili branitelji.

V cesarskem gradu je zapovedoval Lenart iz Velsa; Salm in Rogendorf odbrala sta si posebno četo, s katero bi na pomoč hitela, kjer bila bi nevarnost največa. Mladi palatinski grof ostal je v Stubenskem oddelku in branil tudi kraje „rdečega turna" in Štubenskih vrat do Št. Jakobskega trga; najslabeje vtrjeni in zato tudi najhuje napadani kraj „Koroških vrat" do Avguštincev pa je bil za brambo odločen Hektorju Reischaškemu. Avguštinski samostan branili so Štajarci pod poveljstvom Abelna iz Holeneka, brata Leiserja pa cesarske vrte do „Škotskik vrat".

Po druzih krajih so zapovedovali zopet drugi. Od „Škotskih" do „Verderških vrat", pri judovskem stolpu in na „jambrovcih" (Elend) pa je zapovedoval Rupert iz Ebersdorfa.

Z „rudečega" in „judovskega stolpa" so na Turka streljali z velikim topom (imenovali so ga „grof") ter mu zadosti škode provzročili; streljali so na-nj tudi še z manjšimi topovi.

V Škotskem mestnem oddelku so se bili zbrali tudi meščanje; pri „Verderških" in „solnih vratih" Češki pešci pod vodstvom Brandensteina in Wartenberga, pod Hardekom pa nemški konjiki. Ker je bila nevarnost med „Koroškimi vrati" in Avguštinci čedalje veča, privzel si je Salm še nekoliko Španjolcev, Čehov in Štajarcev iz druzih bolj vtrjenih krajev. Konjiki razprostrli so se po prav prostornih mestih.

Stari Salm, bister opazovalec sovražnikovega šotorišča, je letal s stolpa v stolp, hodil celó v visoki zvonik cerkve sv. Štefana, da je Turško vojno natančnejše pregledoval; sicer pa je navadno bil pri „poljski kači" na Koroškem stolpu in pa pri Avguštincih; bil je neutrudljiv, starček sicer, razodeval pa mladeniško gibčnost in kazal junaško hrabrost, zatoraj so ga tudi vsi čislali in ljubili, ter radi storili zavoljo njega, kar in kakor jim je zapovedal.

Mesto še ni bilo od vseh strani obdano, al krvoločni Turek je že vznemiroval s konjiki kraje od Št. Marksa do vélike ceste. Dunajčanom je začelo po glavi vreti in jezdici so zahtevali, naj iz mesta na sovražnika planejo, — in res! en oddelek je na-nj mahnil, a s slabim vspehom; reveži so preveč v-se zaupali, spodletelo jim je popolnem. Nekoliko so jih Turki pobili, nekoliko pa vjeli; praporšček Sedlic je bil tudi med vjetimi, pa ni mogel bežati; še zastavo so težko rešili.

Turku se je pobitih malo zdelo, — šel je še v bolnišnico pri sv. Marksu in glave sekal bolnikom, da je bilo število obglavljenih veče. In kaj je ž njimi storil? Prisilil je vjete kristijanske konjike, da so te odsekane glave sultanu nasproti nesli, ki je ravno od Bruka gori marširal.

Junaški zastavonosec Sedlic, možak lepe postave, pogumen in močán tako, da je bil v stanu v železnem oklepu od zad na konja skočiti, dopadel je Turškemu vélikemu vezirju nepopisljivo; ni se ga mogel nagledati ter ga popraševal za eno in drugo, kako močna je posadka v mestu, zakaj so se predmestja požgala in druzega več. Hotel je tudi vedeti, kje je cesar Ferdinand. „Najti ga hočem — je rekel — naj bi se bil skril tudi v najdaljniši kot nemške dežele!" — Tako je govoril ošabni véliki vezir, toda naletel ni na moža po svojih mislih. Junaški Sedlic se ga ni bal; trdo je oprl svoje očí v vezirja, resno ga gledal ter mu odgovoril: „Mesto šteje 20.000 borilcev; al vedi, oni veljajo naj ti za 100.000 mož! Neoborožene prebivalce po deželi lahko premagate, hrabrost vaša se bo razbila na starodavnem zidovji Dunaja; vsako srce notri (kaže v mesto) je močna bramba. Znamenje pogumnosti in žrtvovalnosti vam naj bodo požgana predmestja. Ferdinand je v sredi med svojimi, in kdor njega dobiti hoče, misli naj na konec svojega življenja, vrnil se iz mesta več ne bo!"

Tak odgovor ni bil, kar si bodi; bati se je bilo smrtne kazni; toda srčni Sedlic se za to še zmenil ni, vdal se je v osodo popolnem, znal pa je tudi prikrivati notranjo bolest, da ne more k svojim nazaj, česar si je na tihem močno želel. Sultanu se je bil zlo prikupil s svojo neustrašenostjo, dasiravno je težko požiral Sedličev zbodljiv odgovor. Obdržal ga je pri sebi in prisegaje mu pravi: „Sv. Mihela dan opoldne bom kosil že na Dunaji!"

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Jezičnik.* A) Kranjska čbelica s čbeličarji. B) Dr. Jakob Zupan. C) Vladika Matej Ravnikar. D) Dr. Jer. Zupan in dr. Fr. Prešern. Spisal J. Marn. Natisnil in založil R. Milic. V Ljubljani 1877.

Pod tem naslovom je prinesel petnajsti letnik „Jezičnika" v 9pôlni knjigi skupaj, kar je gospod prof. Marn v mnogih odlomkih lansko leto spisal v „Učiteljskem Tovaršu". V tem tečaji se sučejo razprave okoli „Čbelice". Nikdo, ki pozná zgodovino slovenskega slovstva, ne more tajiti velike pomembe „Čbelice" za pesništvo naše; vsaj je res kakor „v Arabije puščavi" za Vodnikom bilo s poezijo slovensko, dokler ni leta 1830. izhajati jela „Krajnska Čbelica", s katero se je živahno gibanje začelo na narodnem pesniškem polji, ki pa je z njenim prestankom 1832. leta zopet prestalo, dokler leta 1843. niso „Novice" prišle na dan. Ne more se tedaj tajiti, da „Čbelica" in „Novice" delate dve dôbi za pesništvo slovensko. Ker je po takem velike pomembe „Čbelica" za slovstvo naše, zato gre topla hvala prof. Marnu, da si je za predmet svojih slovstvenih preiskav izbral „Čbelico" in pa rodoljube, ki so v njej razglašali pesni svoje, ter temeljite študije svoje na svitlo dal v 15. letniku svojega „Jezičnika". Po tej knjigi imajo Slovenci sami in

*

Slovani drugi priliko natanko seznaniti se z ono dôbo, ki jo „Čbelica“ dela v slovstvu našem, pa tudi s pesniki, ki so stvarili ono dôbo. Kar se je dosihmal le raztreseno brati môglo o pesništvu „Čbeličnega“ časa, najde čitatelj zdaj skupaj v eni knjižici, podučni na eno stran, zabavni na drugo. — Ker se po delavnosti svoji med prve „Čbeličarje“ po vsej pravici sme šteti dr. Jakob Zupan, zato je prof. Marn njega na čèlo postavil svojim preiskavam, njega najobširnejše obdelal, a vendar tudi nobenega druzega „Čbeličarja“ prezrl, če tudi le na kratko opisal, največ pa razmere dr. Zupana s škofom M. Ravnikarjem in dr. Prešernom razložil. Vse to je predmet veliko vredni knjigi Marnovi, katera slavno pomnožuje književstvo naše. — „Jezičnik“ našteva 12 „Čbeličarjev“, ki so se v „Čbelici“ glasili s slovenskimi pesmami leta 1830—1832. Prof. Marn pravi med drugim, da so nekateri vse novoslovensko pisemstvo gledé na poezijo razdeljevati hoteli v tri dôbe: prvo od 1779. leta do 1830., — drugo od leta 1830. do 1843., — tretjo pa od 1843. naprej, da pa je leta 1848. Slovanom pa tudi Slovencem napočila nova doba, po kateri se vse naše slovstvo razreduje drugače. Ta opazka napotila nas je še enkrat ogledati si „Čebeličarje“, kateri so doživeli novo dobo l. 1848. (Miha Kastelic, Blaž Potočnik, Jurij Kosmač, Fr. Prešern, Ig. Holzapfel, Jurij Grabner, E. J. Kovačič, Jan. Ziegler), da bi videli, kdo med njimi je v oni velevažni dôbi, ko se je začelo potezanje za narodno ravnopravnost v šoli, uradih itd., za kaj več se ogrel kakor da je le pesme zlagal po načelih „Čebelične“ dôbe. In čudno! edini Blaž Potočnik se je zavedal nove dôbe, ki je napočila Slovencem, in se vstopil v vrsto onih rodoljubov, ki so se borili za ravnopravnost Slovencev; prvaka „Čbelična“ — dr. Prešern in M. Kastelec — pa sta le od daleč gledala duševni boj za vpeljavo slovenskega jezika v šole in urade, ki se je vredniku „Čbeličnemu“ Kastelcu celó „smešen“ zdel, in ostala sta le — pesnika. Tako vsak čas zahteva svoje može, in med slavistom in slovanom ostaja res zmirom razloček. Zato Kopitar ni bil kar je bil Vodnik. — Nekaj zvezkov „Jezičnika“ se še dobí pri bukvarji Gerberji.

Naši dopisi.

Iz Rusije 6. jan. *η*. — Kdo ne pomni julija in avgusta meseca vriša in piša Evropskih turkofilov in osmanomanov vseh barv, belih in črnih, svetlih in mračnih. Navdušeno so peli Turško slavo, razsvetljevali svoja gnjezda, zasramovali vse slavjanstvo, pili so, kolikor je glava prenašala, lagali so kričeči na vse grlo, menda želeči prepričati sami sebe, da njihova laž je resnica. Omenimo za zdaj le dve tedanji neotesani turkofilski laži: prvič laž o velikanskih Turških zmagah, drugič laž o tem, da vojska je končana, ker Rusija nima več armade. Že takrat smo prašali turkofile, kje so trofeji Turških zmag. Odgovor na to prašanje so nam dali ne turkofili, kateri v svoji nesramni lažnjivosti celó nikakoršnega pojma nimajo o resnici in poštenosti, odgovor so nam dali sami Turki. Dovolj je znana Sulejmanova Šibkinska divja krvoločnost in Izmajil-Gakkijevo Teliško roparsko ubijstvo. Nadejali smo se takrat, da ko padeta Kars in Plevna, se bo pokazalo, da med Turki, ki so preveč bogati zverinskih izvržkov, podobnimi Sulejmanu in Izmajilu, se nahajajo vendar tudi po človeško pošteni generali, Muktari in Osmani. Pod Karsom, posebno na Kizil lapi, je bilo do oktobra mnogo krvavih bojev; Plevniške griče in žlebove so naši vitezi štirikrat napajali s svojo krvjo; sto in sto naših junakov je v krvavih bitvah zginilo, da se ni vedelo, kam. Nadejali smo se, da oni, kakor si bodi, zdravi ali ranjeni živé v Turškem plenu v trdnjavah ter da po vzetji trdnjav jih bomo zopet videli. Gojiti tako nado smo imeli vso pravico, zakaj to je pri vseh narodih navada, in ta navada je postala postava, katero je še posebej potrdila Genevska konvencija, da po bitvi pobirajo protivniki vsak na svojem polji s svojimi tudi ranjene sovražnike. Ta nada je navdajala našega cara, ko je premaganemu Osmanu vračal sabljo ter milostljivo odpustil ga v plen v Rusijo na vseh pravicah premaganega poštenega protivnika. Čakali smo in čakali sporočil iz Karsa in Plevne o naših jetnikih, rešenih iz progromov sovražnika. Prejeli smo nazadnje po dolgem čakanji sporočilo tako-le: „Ne enega našega ranjenega med tisoč Turkov niso našli ne v Karsu ne v Plevni.“ Ko se je ta nenadna novica po dolgem čakanji razglasila po Rusiji, je sveta jeza objela vsa srca vsega Ruskega naroda. Zdaj poprašuje drug druzega osebno in javno, v domačih krogih in v časopisih, kaj neki bo zdaj naša vlada storila? Bo še božala Turke, jih hvalila za hrabrost, jim vračala sablje, ali pa bo nazadnje postopila tako, kakor bi vsaka druga Evropska vlada storila s takim divjim protivnikom? ali ne bo zahtevala preiskavanja in sodbe nad Turškimi generali, kolikor jih je do zdaj krivih roparskega zavratnega umora naših ranjenih? To tirja razžaljeni Ruski narod, razžaljena pravica, razžaljena omika in človekoljubje. Turki so v današnji vojski zgubili vse tiste pravice, katere vživajo omikani narodi v vojski; oni niso vojevajoč se narod, oni so divja krvoločna in roparska druhal brez človeškega čutja in tedaj tudi brez človeških pravic. Rusija ima vso pravico vsemu svetu objaviti, da vojska s Turško vlado je končana in da ona ima zdaj sveto dolžnost in neodjenljivo nalogo, Turške zavratne morivce in roparske druhali povsod in z vsemi sredstvi preganjati in krotiti, kakor vsaka poštena vlada preganja in kroti tolovaje, puntarje, morivce in druge hudodelce.

Natančno številjenje je pokazalo, da Turkov so naši zajeli v Plevni 44.000 mož; topov se je našlo res samo 77, kolikor je mislil Osman, da jih utegne rešiti v Vidin. Na Plevniških trdnjavah pa jih je imel Osman do 200. Pravijo, da nekaj jih je kje v zemljo zakopal, največ pa z dinamitom razbil. Bilo bi tedaj treba Osmana, predno so ga iz Plevne odpeljali, strogo prašati, kje je ostalo 123 topov, kateri so po vojni postavi Ruska lastnina.

Danes, v praznik sv. 3 kraljev, imamo tukaj Božični praznik. Ravno zjutraj so zavihrale po mestu zastave; telegraf nam je zopet čez noč prinesel kakor nalašč k Božiču veselo novico, da je en oddelek Gurkovega kora vzel Sofijo.

Srbska zmaga pri Pirotu je izbudila v Rusiji veliko radost; car je velel Srbom poslati 150 Georgijevskih ordnov.

V inostranih časopisih čislamo pogoje mirú. Jako zanimive čenče so ti pogoji, kakor, na priliko, da Anglija nima nič proti temu, da se Dardanelski prolivi odkrijejo — se vé, da tudi Angleški vojni floti. Kakošna lisica bi rada bila Anglija! Kaj prav za prav so Dardanelski prolivi? Oni so vrata Ruske hiše, skozi katera drží pot po svetovnemu morju, druzega nič, tedaj vprašanje o teh vratih ne more po pravici Anglije prav nič brigati. Sredizemno morje je svetovno morje, odprto vsem narodom. Črno morje pa je prav to, kar Kaspiško morje — to je, lastnina Rusko-Perška, uno pa lastnina Rusko-Turška. Kakor Anglija nima nikakoršne pravice imeti vojne

flote na Kaspiškem morju, tako tudi nima pravice do Črnega morja. A čez Dardanele drži pot iz Ruskega morja v svetovno, ne pa v kako Angležko morje. Nevošljivost Angleška je 1856. leta s silo zaprla Rusiji njena naravna vrata; — s silo, če ne bo drugače mogoče, si jih bo zdaj Rusija zopet odprla.

Drugi komični pogoj mirú se tiče Rumunije, Bolgarije in Srbije, češ, da Rumunija in Bolgarija ste neodvisni državi, vendar garantirane od Evropskih vlad, a Srbija z Bosno in Hercegovino pa pripade vlasti Avstrije. Teh pogojev Ruski narod ne razume. Ruski narod ne preliva svoje krvi in ne trosi na milijarde rubljev zato, da bi Evropa gospodinjila v Bulgariji, in Srbi se tudi ne vojujejo zato, da bi hoteli izpod nominalne vrhovne Turške vlade priti Magjarom-turkom v kremplje. Enaki pogoji mirú se zdé Ruskemu narodu norčave blodnje Evropskih turkofilov, ki v obupu svojem sanjajo zdaj o Turških pravicah, zdaj o kulturonosni misiji nemško-magjarske Avstrije. Nemško-magjarska Avstrija že zdaj komaj na nogah stojí; ako si naloží na pleča še Srbe, bi se pod slavjanskim bremenom zgrudila.

V Gorici 13. januarja. — Nas tukaj — sosede italijanske — je te dni bolj osupnil in rekel bi živeje zadel nepričakovani dogodek Rimski, ko Šipka in Niš. Šipka in Ruski Radecki: — naš Radecki in — Viktor Emanuel!! — Vsi trije italijanski tukajšnji časniki so včeraj in danes več ali manj v črnino zaviti; najbolje pa se odlikuje sè svojo — žalostjo „L' Isonzo". Skoraj smešno patetičen — čez in čez tiskan — sestavek na prvi strani je debelo črno obrobljen, — čeravno imamo dobre tri ure hodá do mejne Idrije pri Bračanu. (M' intenda — chi può!) Mi radi spoštujemo druzih ljudi občutke, da le so resnični; ali pretirana, narejena, demonstrativna „žalost" se nam studi. Tako je tudi le zgolj affektacija, da so gledišče predstave slovečega tragikarja Ernesta Rossi-a, ki so se imele pričeti 16. t. m., odložene na naslednji teden. Najbolj pa sem se danes začudil, ko je tudi cerkveni naš list „L' Eco del Littorale" sporočilo o Viktor Emanuelovi smrti oklenil z znamenji žalosti na tisti način, kakor demokratični (oder was!!) „Goriziano". *) Ko sem pa pozneje bral nek najnovejši telegram iz Rima, govoreč o nekih navskrižnostih zastran pogreba, mislil sem: Znabiti, da je „Eco" pravo zadel. Znano je, da je bil Viktor Emanuel le več ali manj zavedno orodje zidarjem zedinjene Italije: on je dotični prevrat sè svojim kraljevim imenom in, kakor pravijo, „poštenjem" zagrinjal, zagrinjal, kakor z nekakim plajščem dostojnosti in postavnosti. Tisti, ki so ga gledé na rovarske namene zlorabili živega, hočejo, kakor se kaže, zlorabiti tudi še celó truplo njegovo. To so namreč zakleti sovražniki vsakošnih vérskih in konservativnih načêl. Od tod utegne nastati osodepolen konflikt. Kar bi bil Viktor Em. sè svojim nimbusom ubranil, moral bode naslednik Humbert zatreti znabiti sè silo. Bodi res, ali ne, da je Pij IX., govoreč o bolezni kraljevi, rekel: „Vatikan in Kvirinal sta bolna: slabo bode za Rim, če se zdravje ne povrne v Kvirinal": — vsakako so te besede kakor preroške. Z eno besedo, kakor so tisti dan, ko je Viktor Em. umrl, viseli nad Rimom črni oblaki, tako se mi zdi, da vidim črne megle na cerkvenem in političnem horizontu. — Bilo je 13. septembra preteklega leta popoldne, ko sem se sprehajal pred Kvirinalom in se oziral tje čez proti severozahodu, proti Vatikanu, kjer sem bil tri dni prej roko poljubil najčastitljivšemu in imenitnišemu starčeku na svetu. Kralja ni bilo v Kvirinalu ta čas; on se je sploh ogibal večnega mesta in Kvirinala; saj ste mu že podobi ss. Petra in Pavla pri vratih in drugi katoliški kipi v poslopji spričevali, da tu ni pravi dom njegov. Take in enake misli so mi rojile po glavi in koliko zgodovinskih epizôd je letelo memo mojega duhá tisti večer na Kvirinalskem griču! Premišljeval sem, kako je Pij IX. 24. novembra 1848. iz tistega osodepolnega poslopja ubežal in odpeljal se tje proti koloseju in dalje proti vratom sv. Ivana. In zdaj — prišel je za par dni v tisto poslopje Viktor Emanuel — sprejemat svoje velikaše, sprejet Gambetta-o in — umret, umret prav na 5. obletnico smrtnega dne Napoleona III., kateri ga je pripravil v Kvirinal!! To so reči in okolščine, ki silijo človeka — misliti! — Prav ima tedaj „Eco" sè svojima debelima črnima črtama nad in pod sporočilom o smrti prvega kralja italijanskega; zakaj: vémo, kaj je bilo, a ne vemo, kaj da bo. — Naš državni poslanec gospod Fr. grof Coronini je preteklo nedeljo opravičeval svoje obnašanje v Dunajski zbornici. Govoril je jasno in gladko in tako, da mu ni moč veliko ugovarjati. Andrassy-evo politiko odobruje. Poslušalcev je bilo veliko; na zadnje so mu živo ploskali. — Tistega še ne 11letnega dečka (ne kovaškega, ampak mestne ljudske šole učenca), ki je 18. dec. l. l. realca Punzengruberja v pljuča zabodel, so obsodili včeraj. Dvajset dni bo zaprt in stroške mora ranjencu povrniti. Ranjencu gre bolje, ali mati njegova je sinoči umrla. — Potovaje v Benetke sta došla danes v Gorico grof Bardi (vojvoda Parmski) in sopruga njegova, knjeginja Braganška in se bosta nekaj dni mudila pri grofu Chambordu.

Iz Koroškega 10. jan. — Z železnico med doljnim Draubergom (Unterdrauburg) in Vošpergom (Wolfsberg) bo vendar le resnica. Pretekli mesec (od 11. do 20. dec.) je politiška komisija pod vodstvom vladnega svetnika grofa Chorinskega obhodila pot prihodnje železnice, pa nikjer ni našla nobenih ovír. Koj spomladi se imajo začeti dela. Mnogim se že sanja od presrečnih časov, ki dojdejo Labodski dolini, ko bode železnice hlapon žvižgal po njej. Naj bi njih nade ne splavale po vodi! Skušnje marsikaterih krajev nam kažejo, da železnica ni povsod dobrota. Liberalci sicer pridigovajo, da so železnice „kulturonosilke" in da sipljejo blagostan in blagoslov povsod, kjer tekó. To so pogostoma pač le prazne fraze! Ne, da bi hotel tudi jaz odrekati železnicam neizmerne koristi, ki jo donašajo posameznim krajem, deželam in v obče svetu; al to ne veljá o tistih s pečinami obdanih kotih, kamor nobena kultura ne more in katerim je železnica že velik kos kruha vzela in jim je zato veča nesreča kot sreča. Naj gredó liberalci le v nekatere kraje na notranjskem Kranjskem, — naj gredó v rodovitni južnovzhodni del Štajarske, kjer gre železnica od Zidanega mosta v Zagreb, — v okolico Brežico. Ondi bodo videli revščino tako, da je groza! Neomejeni odstop zemljišč železnici je kmetov veliko spravil na beraško palico; kar je siromakom še ostalo, v to se delita advokat in eksekucija. Primeri se že večkrat, da kmetje pridejo v davkarijo in prosijo, naj jih iz zemljiških bukev izbriše kot posestnike. Ne davno je bila kmetija nekega kmeta, kateri je bil 37 gold. na davkih dolžan, na 20 gold. cenjena, ki se bode komaj čez 10 gold. prodala. Ni ne tedaj vse zlató, kar se sveti, in tako je tudi z železnicami. Večkrat dobrota so tudi večkrat nesreča nekaterim krajem. Ali bo naša gori omenjena nova železnica v uno ali to vrsto spadala, učila bo prihodnost.

*) „L Isonzo" je sinoči hudo oštel „Goriziano-a" zato, ker ni bil prve dni črno obrobljen. Med tem pa je prišel tudi njegov včerajšnji list sè sramožljivimi znamenji žalosti na svetlo. Pis.

Iz Toplic 9. jan. — Srce domoljubu veselja igrá, videti, kako se slovenska reč, vkljub vsemu prav Turškemu prizadevanju naših nasprotnikov, vendar čedalje bolj razvija; kako se narod v neizmerno sramoto onih, ki so si dolga leta že prizadevali in si še prizadevajo, vse, kar je slovenskega, zatreti, čvrsto zaveda ter s krepko besedo tirja mu naravne pravice. — Tudi pri nas sta se prizadevala posebno dva možiceljna, katera spadata v ono vrsto ljudí, ki neprenehoma trobijo v rog „Ljubljanskega buteljna", tudi „Tagblatt" imenovanega, in vse žile napenjata, vse pod oblast dobiti, kar je národnega zadušiti in na njegovo mesto posaditi nemčursko tujko. Res, da ljudstvo se je že močno tega njunega vpliva otreslo, vendar imata, Bogu potoženo, še precej močí do nekaterih nevednih ljudí. Naj v pajasnilo tega povem nekoliko njune karakteristike. — Eden hoče biti od pete do glave modrijan; on meni, da vsak Kočevar je že izobražen in omikan, ki s krošnjo nekoliko po svetu hodi, vidi Gradec in Dunaj, pa še katero drugo nemško mesto. Ubil si je v glavo, da je njegova prva naloga, nemščino in nemško kulturo do sinjega morja razširiti. Se ve da mož je pozabil, da je bila njegova mati slovenskega rodú, da je bila prva beseda, katero je spregovoril, slovenska. Resnica sicer v oči bode, al vendar tudi beseda ni konj. Ako bodemo zmirom svoje krvave rane zakrivali, se nikdar ne bodo zaceliti dale! Zato naj odkritosrčno rečem, kar mi srce teží — pa brez zamere. „Svojo narodnost je treba izsleči, svoj materinski jezik hlapcem, deklam in pastirjem prepustiti, duhovnov ne poslušati, — potlej bomo še le ljudém enaki postali" — tako modruje oni gospod, kateremu smo po takem — živina!! Že večkrat sem premišljeval, kako da je ta gospod tako šentano pameten človek postal in kje take vzore staknil; slednjič se mi je vendar posrečilo, vzrok temu vsaj nekoliko najti. Ta gospod hrepeni po tem, da bi se odlikoval od druzega svetá, to je, zvonec nosil pri nas. Najkrajša pot, veljavnost zadobiti, si je naš mož mislil, je materni jezik zatajiti in ga zasramovati. Jezik tedaj si je vzel za sredstvo, doseči svoj umazani namen. O ti revše, ki ne veš, da vsak narod na svetu ima veljavo, — da jezik vsacega naroda je Božja stvar, — da s slovanskim jezikom prideš najdalje po svetu! Pameten Slovenec ne zaničuje nemškega jezika, al njegov slovenski jezik mu je pred vsem sveta reč. Kaj ne, da vi, nemčursko revše ne veste, da nekdanji Pruski kralj Friderik Véliki je nemški jezik tako zaničeval, da ga je imenoval „konjski jezik" in ves zavzet bil za francoskega. Ali ni ta sicer modri kralj bil prav neumen o tem svojem zaničevanji nemškega jezika? Gledite: prav tak je tudi vsak, kdor pri nas zaničuje slovenski jezik memo nemškega! Taki ljudje niso naši prijatelji; njih se moramo ogibati kjer koli, in še posebno skrbeti za to, da se nam pri nobenih volitvah, bodi-si v županstvo bodi-si kje drugej ne vrinejo za naše zastopnike. — Drugi naš protivnik ne trobi svoje, ampak trobi le naučeno pesem; on živi iz žepa narodovega, pa na komando dela zoper svoj narod. V javnem življenji je sicer ničlja, vendar ga moram omeniti zato, ker ljudí le prevečkrat zmoti. On spada v vrsto tistih volekov, kateri niso „ne kuhani ne pečeni"; to vam je prava „pogreta rihta", ki želodcu nikoli dobro ne dé. On ne zná pisati ne po nemški ne po slovenski; kedar je pa vendar prisiljen kak stavek napisati, ga napiše le po — nemški, pa ta pisarija vam je taka pošast, da se človek mora trikrat prekrižati, ko jo bere. Lahko bi „Novicam" postregel z nekaterimi izgledi. Znano, da mora človek iz česa živeti, al to nam ne gre v glavo, kdo bi mogel komú kos kruha vzeti, ako vsaj ne dela zoper nas! Še bolj se nam pa čudno zdi, da občinski možje morejo trpeti takega človeka, ki čez njih in čez vse, kar je domače in lepo, zabavlja. Zakaj ga že niso poslali tje v Hessen Kassel ali Sigmaringen, da bi ondi prodajal svojo nemško kulturo? Toraj, g. župan, čemu odlašate? Naj gre vsak k svojemu, če mu domači pošteni Topličanje nismo po godu. Mi smo tù na domači slovenski zemlji, hočemo ostati, za kar nas je Bog vstvaril, ne sovražimo nemškega jezika, pa tudi ne trpimo, da bi kdo naš lepi materni jezik zaničeval, kateremu gre, dokler smo pod presvitlim cesarjem Avstrijskim in ne pod cesarjem Nemškim, prvo mesto. — Naj zdaj še omenim, da se tukaj ljudje jako zanimajo za Rusko-Turški boj. „Bog daj zmago Rusom proti krvoločnim Turkom" — tako želí mlado in staro. Zato je pa tudi pri nas pokanje možnarjev naznanjalo slavno zmago pri Plevni. Vse je bilo navdušeno, kajti Dolenjci še nismo pozabili, kaj so naši predniki trpeli pred barbarskim Turkom. — Konečno pa še nekaj. Mi dobimo v našo faro še eno šolo na Gornjih Sušicah. Dobili smo v ta namen 3000 gold. deželne podpore. Začelo se je lani julija meseca pod vodstvom gosp. Mihaela Zamida zidati in novembra meseca stalo je šolsko poslopje že pod streho. Tako bode tedaj mladina tudi v gornjem jako zanemarjenem kraji naše fare lepo priložnost dobila, izobraziti se. — Kedaj bodemo pa mi na Toplicah dobili lastno šolsko poslopje? Skrajni čas je tedaj, da bilo bi vseh pravd konec. Na delo tedaj! Bogdan Ljubanski.

Iz Bizovika. (*Narodna naša čitalnica*) ima svoj občni zbor prihodnjo nedeljo, 20. dne t. m. popoldne ob 3. Gosp. tajnik poroča o društvenem delovanji lanskega leta, gosp. blagajnik pa o sklepu računa. Potem bodo nove volitve.

Iz Ljubljane. — To vam te dni potlačeni hodijo turkofili, kar Rusi, Črnogorci in Srbi mrtvaški zvon zvonijo Turkom. Pa kako da ne bi bili Ljubljanski turčini tako potrti, vsaj tudi oficijozna „Presse" britko toži, da so nade Ogerskih državnikov po vodi splavale, česar so, kakor pravi, „naše nesrečne notranje zmešnjave krive". Pač pozno pride to spoznanje! Kdo pa je kriv „dieser unglücklichen inneren Wirren"? — kdo drug, ko tista 2 naroda, ki hočeta gospodovati v Avstriji!

— (*Volitve odbornikov v kupčijsko in obrtnijsko zbornico*) bodo, kakor današnji list na drugem mestu kaže, 30. in 31. dne t. m. Pozivu na zadnji strani našega lista, namenjenemu volivcem, dodamo tukaj le še prošnjo drugim našim domoljubom v vseh okrajih, naj po vsi svoji moči skrbijo zato, da nihče, ki ima pravico voliti, ne zanemari te pravice, pa tudi svoj volilni list tako napravi, kakor postava veleva in je v pozivu volivcem naročeno. Ker smo gotovi tega, da bode nasprotna nam stranka vse svoje močí prav ali neprav napela, da bi zmagala, zato morajo tudi naši storiti vse, da bo zmaga naša.

— Banka „Slavija" je Merkapoljski občini na Hrvaškem, ker je več gospodarjev pri njej svoja poslopja zavarovalo, darovala veliko gasilnico. To je hvalevredno praktično postopanje banke „Slavije".

— Glasbena Matica je ravnokar na svitlo dala v ličnem tisku 3. zbirko „Milotink" (4 slovenske pesni) za en glas in glasovir, vglasbil dr. Benj. Ipavec, in pa „Moje sanje", romanca za gosli s spremljevanjem glasovira vglasbil Franjo Krežma.

— (*Poslano*). Poslanici g. Reisingerja, živinozdravnika Celjskega, v „Cillier Zeitg." 6. dne t. m. sem prisiljen tudi jaz s „poslanim" odgovoriti zato, ker, ko R. sebi „slavo" poje, tudi mene grabi. Naravnost mu moram reči, da bi bil R. veliko bolje storil, ko bi bil molčal, pa ne svetu kazal, da nima pojma, kaj je smrkav konj. Sekcija je kazala, da nikjer v

nosnih vrtlinah ni bilo sledú od kake bolezni; ker pa tega ni bilo, se je g. Reisinger prijel za tuberkeljne v pljučah, ne vedé, da konji dobijo po mnogih boleznih tuberkeljne, ki ne znamenčeka smrklja nimajo. Da ono žebe gosp. Krajnca, ki sem ga jaz oktobra meseca v Celji ogledal, ni nobenega znamenja smrkave bolezni imelo, sem dal zapisati v zapisnik mestne županije Celjske z dostavkom, da ubogo žebe mora za kako hudo bolezen zboleti, ako bo dolgo samotež zaprto stalo v mrzli šupi, in celó poginiti. In kar sem prerokoval, se je res zgodilo! Namesti tedaj, da se je gosp. Reisinger z zabavljcami oglasil v „Cillier Zeitg.", katere kažejo nevednost in hudobijo, bolje bi bil storil, ako bi bil s prav debelim plajščem pokril svojo živinozdravniško „učenost". — Zakaj pa g. Reisinger že mesece in mesece še druzega g. Krajnčevega konja v kontumacijl drži, to menda tudi le on sam vé in pa kake stare od moljev razglodane živinozdravske bukve.

P. Skale, učenik živinozdravstva.

— (**Poziv!**) Avstrijsko patriotično pomočno društvo na Dunaji je vsled grozne vojske, ki se je vnela med Rusijo in Turčijo, izdalo oklic do ljudstva, naj na pomoč priteče ranjencem in nesrečnikom obeh vojskujočih se strank.

Prebivalci Kranjski!

Z enakim načelom človeškega sočutja in v isti namen se do Vas obrača podpisano društvo Ljubljanskih gospej, in ko ob enem mnogo cufanja (šarpije), obvez, platna in perila iz svojega društvenega zakladišča odpošlje, prosi Vas, da svoje milodare v denarjih, kateri se tudi v najmanjših zneskih hvaležno sprejmó, kolikor hitro morete, pošljete ali podpisani predstojnici, bivajoči na Turjaškem trgu hiš. štev. 4 v drugem nadstropji, ali kateri spodaj imenovanih častitih gospej iz odbora, namreč:

gospej Sofiji grofici Auerspergovi, pred škofijo hiš. št. 7 v 2. nadstropju,
„ Karolini Bleiweisovi pred škofijo hiš. št. 16 v 2. nadstropju,
„ Flori Rudeževi, na starem trgu hiš. št. 16 v 1. nadstropju,
„ Celestini Schifferjevi, na Turjaškem trgu hiš. št. 5 v 3. nadstropju,
„ Mariji baronici Wurzbachovi na kongresnem trgu hiš. št. 15 v 2. nadstropji.

Darovi se bodo od tukaj po patriotičnem društvu Dunajskem nemudoma odpravili, kamor so namenjeni, in skupni znesek poslanih darov se bode po časnikih naznanil.

Od odbora društva gospéj za ranjene in bolehne vojake.

V Ljubljani 15. januarija 1878.

Antonija baronica Codelli-Schmidburgova s. r., predstojnica.

— (*Brencelj*) X. letnika 1. štev. je prišel včeraj na svitlo. Razen mikavnega gradiva ima še dve veliki podobi, ki kažete Turka na kantu in žalost njegovih prijateljev zarad tega. Gotovo ga bodo vsi naročniki veseli.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — 10. dne t. m. je zbornica poslancev zopet začela svoje delovanje, — isti dan pa je začel tudi zborovati Ogerski zbor. Dunajska zbornica je pričela 12. dne t. m. razpravo pogodbenih zadev in sicer s dotično trgovsko postavo. — V početku te seje je minister pravosodja odgovoril na interpelacijo poslanca Wörza in družnikov od 13. decembra l. l. gledé brošure „Lasser genannt Auersperg", v kateri se ministerstvo obdolžuje sokrivnje pri zlorabi tako imenovanih „Gründungen" ob času tako zvanega gospodarskega „procveta". Minister je odgovoril, da predmet one brošure preiskuje državno pravdništvo in da se bodo resultati te preiskave izročili Dunajski deželni sodniji. Čudno je, kako se v tej stvari mlačno postopa, ko se je vendar vse hitreje in drakoniško postopalo z denarnimi zavodi na Českem le na neko hudobno denuncijacijo.

Ogersko. — Opozicionalni Magjarski časniki ne ne kažejo zadovoljnosti, da je Andrassy odlikovan s „zlatim runom", češ, da Magjarski narod ne odobruje njegove sedanje politike, ki je „ilirska politika." — Res, da Magjare čedalje bolj luna trka! — Pravda zoper dr. Miletiča obširne dimenzije jemlje; zaslišanih je bile mnogo prič; včeraj so se menda začeli govori državnega pravdnika in Miletičevega zagovornika. Podoba je, da je dr. Miletič prav nedolžen.

Hrvaško. — Kraljevi reskript na adreso deželnega odbora lanskega je zeló potrl srca vseh domoljubov, kajti on odklanja vse želje in prošnje, razodete v adresi deželnega zbora; zedinjenje Dalmacije s Hrvatsko ostane nerešeno, vprašanje o Reki odloženo, in kedaj se vojaška granica utelesi Hrvatski, tudi ni rečeno. Vsega tega so krivi Magjari, da Hrvatska ne postane trojedina kraljevina, kakor se na papirji imenuje.

Iz Rima. — Kralj Italijanski Viktor Emanuel je po štiridnevni bolezni za pljučnico, 58 let star, umrl. Malo pred smrtjo je papeža prosil odpuščenja in previden s sv. zakramenti za umirajoče 9. dne t. m. umrl. Še ta dan je bil njegov najstareji, 34letni sin Humbert za kralja oklican. Viktor Emanuel bo jutri pokopan. Papež so dovolili, da se pogrebna svečanost sme vršiti v kateri koli cerkvi Rimski, izvzemši 4 cerkve, ki so po starodavnem običaji odločene za pogrebe papežev. Več ne pišemo o Viktor Emanuelu; naš dopisnik „iz Gorice" ga je kratko pa dobro slikal, le to naj še omenimo, da minister notranjih oprav, Crispi, je v svoji okrožnici do prefektov deželi oklical, da je kralj previden s sv. zakramenti za umirajoče, umrl, češ, da bo to naznanilo na večino Italjanskega ljudstva dober vtisek naredilo. No, tedaj je ljudstvo Italijansko vendar še verno ostalo katolicizmu, ki ga vlada Italijanska tako hudo preganja!

Iz Rusko-Turškega bojišča. — Zmaga podi zmago na vseh straneh. Turki povsod tekó. Komaj je padla Sofija, brž je general Gurko vjel 41 bataljonov Turkov, 8 baterij in veliko konjice. Skoro ob enem so vzeli Srbi trdnjavo Niš, kjer so dobili čez 200 kanon in 20.000 pušk ter zajeli vso posadko; po zeló krvavem boji posedli Kuršumlje. Črnogorcem pa se je podala trdnjava Bar. Tudi general Radecki je prišel s svojo vojno čez Balkan in prestrigel Sulejmanovi četi pot. Ker so Rusi med tem vzeli po vrsti Bazardčik, Ihtman, Mečko, Klissuro in druge kraje, je cesta od Niša do Filipopelja njihova, vse Turške dežele so odrezane od Carigrada. Tudi veliki knez Nikolaj je v nedeljo šel čez Balkan in bil v Gabrovem navdušeno sprejet. Generala Gurko in Radecki marširata proti Drenopolji, Sulejman-paša, sprevidivši, da ne more vstaviti ju in braniti Drenopolja, pobegnil je v Carigrad, isto tako je Muktar-paša popustil Erzerum, ki je popolnoma zapažen. Na kratko rečeno: čez mesec dni bodo Rusi v Carigradu, ako se ne sklene prej premirje. V tej največi sili so svetovali prijatelji Turčiji, naj sklene mir pod vsakimi pogoji, ktere jej stavi Rusija. Turčija je prosila Rusijo, naj se ustavi boj (naredi začasni mir); Rusija jej je rezodela pogoje, pod

katerimi bi premirje dovolila, al dokler sultanu ne preidejo smešne sanje „o celoti in neodvisnosti Turčije“, kar povdarja njegov najnovejši „hat“, ni misliti niti na mir niti na premirje. Rusija bode izvršila sveto svojo nalogo, Turčijo pa bode vendar pamet srečala, ako je res, da jej je Angleška vlada vedeti dala, da z orožjem ne misli pomočnica biti Turški armadi. Morda se bo to tudi zgodilo. — Turkoljubni časniki pritiskajo na občno mnenje, češ, da bo že iz „humanitete“ vstavila prelivanje krvi. Tem ljudem pa se smilijo le Turki, za drugo jim ni mar. Mi pa — kakor tudi naš dopisnik iz Rusije poroča — smo prepričani, da Rusija ne bo sklenila mirú, dokler svojega cilja popolnoma ne doseže. Saj bo lahko mir diktirala v Carigradu, kakor so „Novice“ že o začetku vojske rekle, ker Turčija zdaj res nima nobene armade več.

Iz Carigrada je poročilo, da je Ruski odgovor na prošnjo za premirje bil ta, naj Turčija pošlje v Ruski glavni stan zavoljo posvetovanja o miru dva pooblaščenca, ki sta že tudi tje odšla. Drugo poročilo pa trdi, da ne bo nič s premirjem, ker so Ruski pogoji pretrdi.

Žitna cena

v Ljubljani 13. januarija 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 9 fl. 59. — banaška 11 fl. 18. — turšice 6 fl. 80. soršice 6 fl. 80. — rži 6 fl. 40. — ječmena 5 fl. 63. — prosa 6 fl. 3. — ajde 6 fl. 34. — ovsa 3 fl. 25. — Krompir 3 fl. 5 kr. 100 kilogramov.

Gospodom trgovcem, obrtnikom in rudarjem na Kranjskem.

Častiti rojaki!

Že ta mesec imajo biti po vsej deželi dopolnilne volitve za kupčijsko in obrtnijsko zbornico Kranjsko, in sicer volijo trgovci letos 5 odbornikov, manjši obrtniki 3, veliki obrtniki 3 in rudarji 1 odbornika.

Dnevi volitve so odločeni sledeči:

Kupčijski ali trgovski oddelek in pa veliki obrtniki in rudarji volijo 30. januarija, manjši obrtniki ali rokodelci in mali kupci pa 31. januarija.

Vsak volilec sme voliti le za svoj stan, torej kupec le 5 kupcev, obrtnik (rokodelec) 3 obrtnike; z obrtniki volijo pa tudi mali kupci, če brez poviška in priklad vsaj po 4 gld. 20 kr. patenta plačujejo, njih pridobninski davek od kupčije pa ne znaša toliko, da bi s kupci volili.

Prejšnja leta je bila večina kupčijske zbornice narodna. Pri zadnjih volitvah pa so si naši nasprotniki vedeli pridobiti večino. In vendar ni vse eno, kdo da ima večino na svoji strani. Kupčijska zbornica je namreč jako važna naprava; ona pretresa kupčijske in obrtnijske zadeve in svoje želje na prid domačemu trgovstvu in obrtnijstvu razodeva vladi, ki jo v vseh takih zadevah tudi za svèt poprašuje; ona razen tega voli tudi dva poslanca v deželni zbor Kranjski, od katerih je dostikrat odvisna večina deželnega zbora in odbora.

Prizadevati si moramo tedaj na vso moč, da si zopet pridobimo večino v kupčijski zbornici.

Ne bomo vam obširno razkladali, kako so nam naši nasprotniki izvili to večino; saj vam je to še vse v živem spominu; le toliko rečemo: *Varujte se, da se pri letošnjih volitvah enako ne bo godilo.*

Ljubljanski magistrat, na deželi pa c. k. okrajna glavarstva bodo vsakemu volilcu poslala glasovnico, katera je tudi izkaznica.

Na to glasovnico naj vsak zapiše imena in stanovališče tistih mož, ktere on voli, in potem naj podpiše svoje ime. Kdor pa sam pisati ne zna, naj jo podkriža, ob enem pa naj jo podpišete dve priči, ki znate pisati; kdor je namesto njega pisal, naj se podpiše še s pristavkom „pisavec imena.“

Tako podpisana glasovnica in izkaznica pa se ne da uradnemu slugi, ki jo prinese, ali kakemu domačemu uradniku, ampak naj se zapečatena ali nezapečatena pošlje naravnost volitveni komisiji trgovske in obrtnijske zbornice v Ljubljano. Napisu naj se pa pristavi: „o volitvenih zadevah“, da ni treba mu poštnine plačati. Morejo se pa frankirana poslati tudi kakemu rodoljubu ali pa vredništvom „Novic“, „Slovenca“ ali „Slov. Naroda“ v Ljubljani, ki bodo za to skrbeli, da jih volitvena komisija dobi.

Vse glasovnice pa naj se odpošljejo o pravem času, da do določenega dne volitveni komisiji gotovo tudi v roke prídejo.

Dragi rojaki! Udeležite se, kakor prejšnja leta, vsi te volitve, in volite vsi enoglasno možé, ktere vam priporočamo:

Kupci, ki plačujete v Ljubljani 10 gld. 50 kr., na deželi pa po 8 gld. 40 kr. od svoje trgovine patenta na leto, *na glasovnice zapišete samo ta-le imena:*

Gosp. **Janez Fabian**, trgovec v Ljubljani. Gosp. **Vaso Petričič**, trgovec v Ljubljani.
„ **Franjo Hren**, trgovec v Ljubljani. „ **Franc Souvan (mlajši)**, trgovec v Ljubljani.
Gosp. **Ferdinand Sajovic**, trgovec v Kranji.

Obrtniki vsi brez razločka, potem od *malih kupcev tisti,* ki zarad prenizkega davka s kupci ne morete voliti, pa od svoje kupčije plačujete vsaj 4 gld. 20 kr. patenta, *pa zapišite samo sledeča imena:*

Gosp. **Janez Horak**, obrtnik v Ljubljani. Gosp. **Miha Pakič**, obrtnik v Ljubljani.
Gosp. **Anton Perme**, obrtnik v Ljubljani.

V Ljubljani 15. januarja 1878.

Za narodni volilni odbor:

Dr. Janez Bleiweis.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.